

Pijnacker, 19 augustus 2003

De heer Philip Staal
P.O. Box 1411
Pardes Hanna 37113
Israël

Archief Philip Staal

inzake: forensisch schriftonderzoek
mijn ref.: 2003065

Geachte heer Staal,

Het door u gevraagde onderzoek heb ik uitgevoerd en afgerond. Ik meld u mijn bevindingen, zoals afgesproken, in de vorm van deze brief. Indien gewenst kan ik van mijn bevindingen, mijn conclusie en de gronden waarop mijn conclusie is gebaseerd, een uitgebreid en met redenen omkleed verslag uitbrengen.

U vroeg mij te onderzoeken of een handtekening, kennelijk voorstellende een handtekening van uw broer, de heer Marcel Staal, geproduceerd onder een 'Algemene Volmacht' van 12 januari 1961 al of niet een echte handtekening is of zou kunnen zijn van de heer Marcel Staal. Over wat in dit verband onder een echte handtekening dient te worden verstaan heb ik een beknopte beschouwing opgesteld, die ik hierbij heb gevoegd als bijlage IV.

Uit overwegingen van doelmatigheid omschrijf ik het ter onderzoek aangeboden document hier niet nader. Ik verwijs naar een fotokopie ervan (een fotokopie van een fotokopie dus), die ik als bijlage I hierbij heb gevoegd. Van de te onderzoeken handtekening heb ik een montage vervaardigd in een vergroting van plm. 2 x lineair, die ik als bijlage II eveneens hierbij heb gevoegd.

Het document waarop de te onderzoeken handtekening is geplaatst, ontving ik in de vorm van een fotokopie. Wanneer een dergelijk onderzoek niet aan de hand van origineel materiaal kan worden verricht, dan dient een principieel voorbehoud te worden gemaakt: als gevolg van het fotokopieerproces kunnen immers met name microkenmerken vervagen of zelfs ontstaan. Daarnaast kan aan de hand van een fotokopie meestal niet worden bepaald, of de te onderzoeken handtekening door 'listige kunstgrepen' (knippen, plakken, fotokopiëren) frauduleus is gemonteerd op het betreffende document. Zo ook niet in het onderhavige onderzoek.

Als vergelijkingsmateriaal ontving ik een aantal documenten met daarop in totaal 12 vergelijkingshandtekeningen van de heer Marcel Staal. Afgezet tegen de kwalitatieve en kwantitatieve aspecten van dit vergelijkingsmateriaal, vormt dit toch geen voldoende representatieve steekproef uit het totale handtekeningrepertoire van deze schrijver, omdat het de periode, waarin de te onderzoeken handtekening kennelijk tot stand is gebracht, niet voldoende omsluit. Ook deze beperking levert een principiële voorbehoud op.

Van de vergelijkingshandtekeningen heb ik een montage samengesteld in een vergroting van plm. 2 x lineair, die ik als bijlage III hierbij heb gevoegd. Op die bijlage heb ik het jaar van productie bij de betreffende vergelijkingshandtekening geplaatst.

Ik verrichtte mijn onderzoek volgens de principes en procedures van forensisch schriftonderzoek, zoals ter zake in de algemene vakliteratuur is gepubliceerd en volgens een in de dagelijkse praktijk toegepast kwaliteitssysteem. Zowel de methodiek als het kwaliteitssysteem zijn (inter)nationaal geaccepteerd als standaard. Indien gewenst kan ik een beknopte beschrijving van de toegepaste methodiek verschaffen en kan ik een literatuuropgave verstrekken.

Feitelijke vergelijking van de te onderzoeken handtekening met het vergelijkingsmateriaal maakt duidelijk, dat de te onderzoeken handtekening op nagenoeg alle relevante details afwijkt van de bandbreedte van de variatie in het vergelijkingsmateriaal. Aan de hand van de bijlagen II en III is dit met het blote oog gemakkelijk te verifiëren.

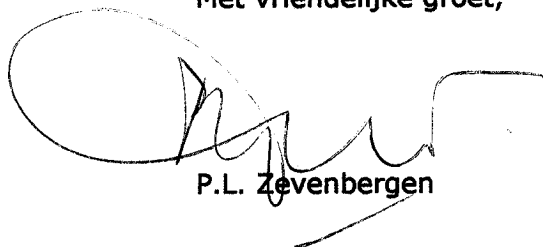
Op basis van mijn onderzoek met het van u ontvangen materiaal ben ik dan ook van mening, dat er gegronde redenen zijn om aan de echtheid van de onderzochte handtekening op de 'Algemene Volmacht' dient te worden getwijfeld. Daarnaast is de mogelijkheid van 'frauduleuze' montage van de betreffende handtekening niet uit te sluiten.

Ik acht het zeer relevant, dat ik voor verder onderzoek kan beschikken over het litigieuze document in originali en over vergelijkingsmateriaal dat de periode, waarin de dit document tot stand is gebracht, beter omsluit.

De van u ontvangen documenten gaf ik u reeds terug. Mijn cv heb ik bijgevoegd.

Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

P.L. Zevenbergen

De ondergetekende:

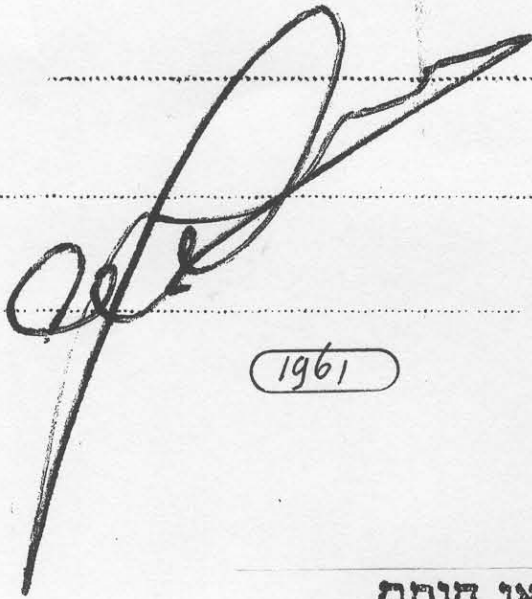
MARCEL STAAL, geboren te Amsterdam, 26 September 1939, wonende te Tel-Aviv (Israël), aan de Rechov Florentine 55/1, ongehuwd en nimmer gehuwd geweest,

verklaart door deze last en volmacht te geven aan de Heren Philip Vos en Karel Schipmolder beiden van beroep accountant, leden van het Nederlands Instituut van Accountants, beiden wonende te Amsterdam aan de Rubensstraat 90 respectievelijk Sloestraat 1, handelende tezamen met de Heer Jan de Rooy, eveneens accountant lid N.I.V.A. wonende te Hoogeveen, onder de naam Accountantskantoor Ph. Vos onder meer gevestigd te Amsterdam, aan de Frans van Mierisstraat 59, zo tezamen als elk hunner afzonderlijk, in het algemeen om zijn belangen waar te nemen en te behartigen, in alle vergaderingen waarbij de ondergetekende moet of kan tegenwoordig zijn, voor hem op te treden en te handelen; alle daden van beheer en van eigendom te verrichten, derhalve in zijn naam roerende of onroerende goederen te kopen, tegen andere te ruilen, uit de hand of in het openbaar te verkopen, te verhuren of in gebruik af te staan, de verkoopvoorwaarden en bepalingen te regelen, het verkochte of op andere wijze vervreemde te leveren, vrijwaring te beloven, te beperken of uit te sluiten, kooprijzen te ontvangen, daarvoor te kwijten of ook dezelve te betalen en zijn roerende goederen te verpanden; geld op te nemen en uit te zetten, interessen te beloven en te bedingen, rekening en verantwoording terzake voogdij en alle ander rekenplichtig beheer te doen en te ontvangen, het zuiver saldo in te vorderen of uit te keren, alle rekeningen des geraden goed te keuren en de rekenplichtigen te déchargeren, de schulden van hem ondergetekende te betalen en zijn vorderingen te innen en daarvoor te kwijten of die nu aan anderen over te dragen of bij betaling door derden deze in rechten te subrogeren, hypotheek te bedingen of daarvan afstand te doen, hypothecaire inschrijvingen te nemen en die te doen doorhalen en van het recht onherroepelijke volmacht bedoeld in artikel 1223 al. 2 van het Burgelijk Wetboek gebruik te maken; inschrijvingen in het grootboek der Nationale Schuld te kopen, te verkopen en te verpanden en de interessen daarvan en van andere schuldvorderingen te ontvangen of door een ander te doen ontvangen; omtrent alle nalatenschappen waartoe de ondergetekende reeds geroepen of nog geroepen mocht worden zich te beraden, die te verwerpen of zuiver of onder het voorrecht van boedelbeschrijving te aanvaarden, tegen de verzegeling verzet te doen, die te vorderen, zomede alle nalatenschappen te doen beschrijven en daarvan zowel als van alle andere zaken scheiding en deling te vorderen, die tot stand te brengen en daartoe mede te werken; alle handelingen te verrichten inzake claims waartoe hij gerechtigd of medegerechtigd is of zal blijken te zijn, waaronder ook claims bij de Stichting Jokos of enige andere instelling of instantie gene uitgezonderd, alle legaten uit te keren en aan te nemen; de memoriën van aangifte voor het recht van successie en overgang van alle nalatenschappen die aan de ondergetekende opkomen, op te maken, in te leveren en de deugdelijkheid daarvan voor de bevoegde rechter te beëdigen, alle geschillen door dadingen te voorkomen of te beëindigen, scheidsmannen te benoemen; alle eisen in rechte te doen of tegen te spreken, of wel daarin te berusten, alle vonnissen te verzoeken ze ten uitvoer te leggen of te doen leggen; te vernietigen of daarvan in hoger beroep of cassatie te komen; voorts schatters te benoemen, notarissen, advocaten, procureurs, deurwaarders en practizijns aan te stellen, van alles de nodige akten te doen opmaken, te verlijden en te tekenen en door die akten de lastgeefster rechtens te verbinden en verder al datgene meer te doen en te verrichten waartoe de ondergetekende zelve tegenwoordig, verplicht en bevoegd zou zijn ook al ware daarin bij deze niet uitdrukkelijk voorzien, alles met de macht van assumptie en substitutie onder belofte van goedkeuring en schadeloosstelling volgens de wet.

Van de overname van de zaak

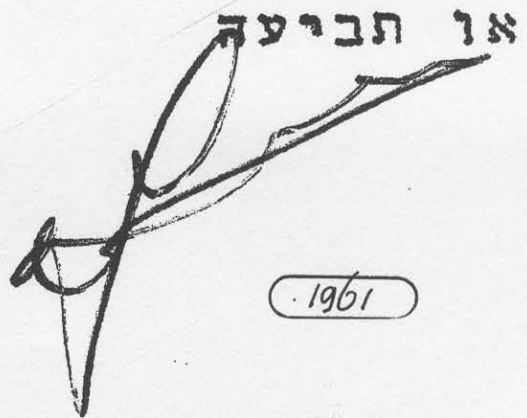
Tel Aviv 12.1.61
adfa

afas

1961

או תביעה

1961

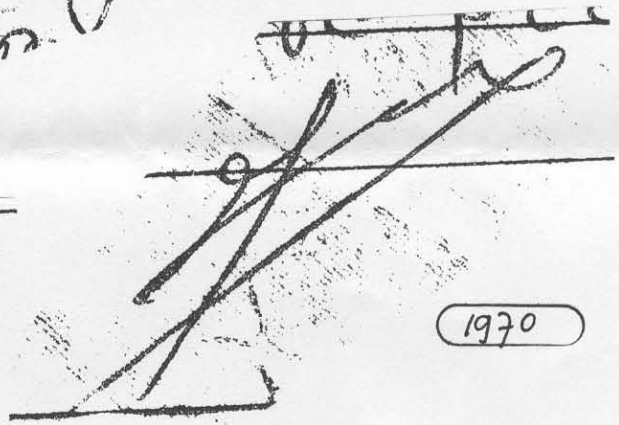
חתימת ידו לתתם

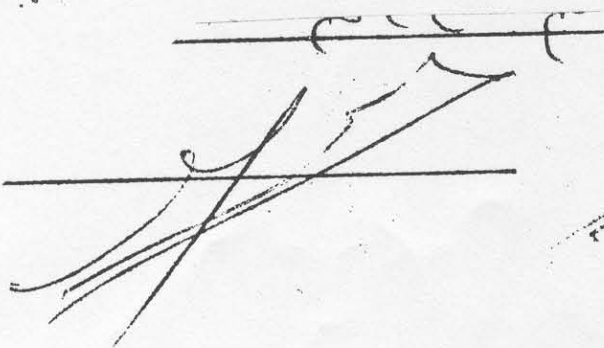
1962

1970

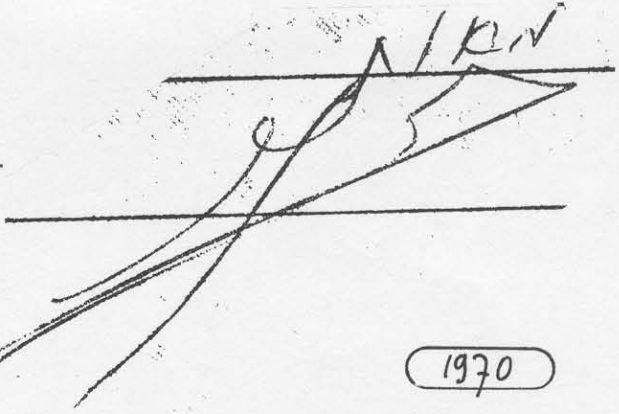

1970

1970

מקור

1970

~~מסמך~~
~~מסמך~~
~~מסמך~~

1970

1970

בפני
בפני
מסמך

1972

בפני
בפני
מסמך

1972

מסמך

1993

Definiëring van het begrip 'echte handtekening'

Over wat onder een 'echte handtekening' dient te worden verstaan circuleren verschillende definiëringen. Het hangt er vanaf vanuit welk perspectief de vraag gesteld en beantwoord moet worden.

In de praktijk en in de vakliteratuur wordt een handtekening als echt (en dus authentiek) aangemerkt, wanneer die in het maatschappelijk verkeer als zodanig wordt geaccepteerd. Enkele voorbeelden:

- de handtekening op het paspoort moet worden geproduceerd in tegenwoordigheid van de beambte van de gemeente die het paspoort uitgeeft en zal daarom wel echt zijn;
- de handtekening op een notariële akte wordt veelal geplaatst in tegenwoordigheid van getuigen of de notaris kent de ondertekenaar persoonlijk en de handtekening zal daarom wel echt zijn;
- middels een ondertekende bankoverschrijving wordt de huishuur daadwerkelijk overgeschreven op de rekening van de verhuurder en de handtekening op die overschrijving zal door de bank dus kennelijk als echt zijn erkend;
- de handtekening op de salesslip wordt door de verkoper vergeleken met de handtekening op de creditcard, omdat de handtekening op de creditcard wel een authentieke zal zijn;
- de handtekeningen op de kaart van de bankkluishouder zullen wel echt zijn, want anders wordt deze niet toegelaten tot de kluis;
- de handtekening voor gezien op het schoolrapport wordt geacht een echte handtekening te zijn van één der ouders, tenzij het tegendeel blijkt;
- de handtekeningen op een concurrentiebeding worden geacht echte handtekeningen te zijn van de werkgever en de werknemer, tenzij
- degene die het testament laat opmaken is te oud en te ziek om z'n handtekening te kunnen plaatsen. De notaris pakt de hand van de erflater en geleid die, onder het toezien oog van familieleden, zodanig dat een soort handtekening op het document ontstaat. Een verre neef uit Australië heeft later echter zo z'n twijfels.....
- De handtekening op een schuldbekentenis zal wel echt zijn, want uit ondertekende kwitanties blijkt de inlossing van de schuld.....

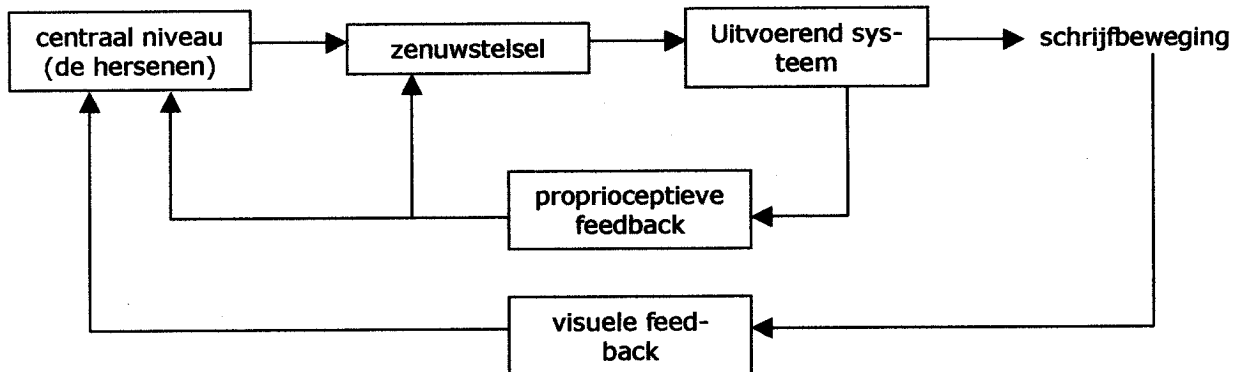
Deze voorbeelden zijn niet geheel willekeurig geformuleerd. De vraag naar het bewijs van authenticiteit 'sluip' er als het ware in. De beantwoording van de vraag behoort tot de competentie van een forensisch schriftexpert.

Vanuit schriftkundig perspectief luidt een definitie: een handtekening is echt wanneer deze valt binnen de bandbreedte van de variatie van een representatieve steekproef van het totale handtekeningrepertoire van die schrijver. Een steekproef van een totaal handtekeningrepertoire is (kort samengevat) voldoende en representatief, wanneer daaruit, in redelijkheid en binnen de variatiebreedte van algemene en microkenmerken, een soort 'standaardhandtekening' kan worden gereconstrueerd.

In de denklijn die de laatste decennia wordt aangehangen wordt het dynamisch schriftsysteem beschouwd als een regeltechnisch systeem, waarin drie samenhangende niveaus worden onderscheiden: het centrale niveau (de hersenen), het zenuwstelsel en het uitvoerend systeem (hand, pols, elleboog, schouder).

Op het centrale of hersenniveau zal, op basis van cognitieve processen, in het 'motorisch geheugen' een eenmaal aangeleerde schrijfvaardigheid liggen opgeslagen. Tussen de intentie om iets te schrijven en de feitelijke beweging van de pen, worden verschillende stadia van motorische preparatie onderscheiden: de programmeerfase (de 'retrieval'), de parametrisatiefase en de motorische initiatiefase. De activiteit op het centrale niveau resulteert in motor- of actieprogramma's, die via de zenuwbanen worden doorgezonden. Door het zenuwstelsel worden stelsels van spieren en gewrichten geactiveerd, die op hun beurt de eraan gekoppelde pen in beweging brengen. Op alle niveaus is ook sprake van visuele en proprioceptieve feedbackmechanismen. Van belang is op te merken dat is vastgesteld dat de terugkoppelingsmechanismen geen invloed kunnen hebben op de schrijfbeweging binnen een bepaalde eenheid van het schrift, bijvoorbeeld een letter, omdat de normale schrijfsnelheid vele malen hoger ligt dan het tempo waarin die terugkoppelingen fysiologisch mogelijk zijn.

Het schrijfsysteem is hieronder schematisch weergegeven:

De conclusie is gerechtvaardigd dat iedere schrijfbeweging een commando van het centrale niveau weerspiegelt. In principe 'slijpt' iemand door de loop der jaren dus een bepaalde vormgeving van een handtekening 'in'. Als zodanig kan een handtekening worden beschouwd als de hoogst geautomatiseerde productie van iemands schriftrepertoire.

Het is een normaal verschijnsel dat het beeld van iemands handtekening door tijdsverloop verandert. Daarvoor is een breed scala van voor de hand liggende redenen aan te voeren. Er zijn ook redenen die wat minder voor de hand liggen. Zo kan ziekte, al of niet gepaard aan medicijngebruik de schrijfvaardigheid (soms) ingrijpend veranderen als gevolg waarvan ook het beeld van de handtekening anders wordt. Ook door ouderdom en onder invloed van alcohol en/of drugs kan de motoriek van het schrijfsysteem worden aangetast.

Er is nog tweetal andere redenen: iemand kan om welke reden dan ook, van de ene op de andere dag besluiten zich een andere handtekening 'aan te meten' en iemand kan opzettelijk zijn eigen handtekening zodanig verdraaien dat hij de echtheid daarvan in een later stadium met succes kan aanvechten.

Waar het in essentie steeds om gaat is de vraag of een litigieuze handtekening valt binnen de bandbreedte van de variatie in een representatieve steekproef uit het totale handtekeningrepertoire van een bepaalde schrijver. Is dat wél zo, dan is er sprake van een echte handtekening. Is dat niet zo, dan impliceert dat niet automatisch dat de litigieuze handtekening vals is. Er zijn immers nog verschillende andere mogelijkheden (niet limitatief!):

- de steekproef van het vergelijkingsmateriaal blijkt achteraf toch niet zo representatief als mocht worden aangenomen;
- betrokkene hanteert twee of meer basisvormen als handtekening;
- betrokkene kon als gevolg van een ongeval de rechterhand niet gebruiken en heeft met de linkerhand de handtekening geproduceerd;
- betrokkene heeft om welke reden dan ook bij een bepaalde gelegenheid een andere basisvorm van zijn handtekening geproduceerd;
- door ouderdom, ziekte of medicijngebruik wijkt de handtekening geheel of gedeeltelijk af van 'de normale handtekening van voorheen'.

De vraag rijst overigens wel op wie de 'bewijslast' zou moeten drukken dat een steekproef representatief is. Het is denkbaar dat een statisticus tot een geheel andere conclusie komt dan een jurist, de 'familie' kan daar heel anders over denken dan de 'erfgenaam' en de forensisch schriftexpert weer heel anders dan de belanghebbende.

Er moet nog rekening worden gehouden met een andere variant. Door knippen, plakken en fotokopiëren kan men vrij gemakkelijk iemands authentieke handtekening op een ander document monteren. De handtekening is daarmee nog steeds echt, maar hij staat onder een vals document. Alleen het originele document zal wel spoorloos zijn verdwenen.....

P.L. Zevenbergen

Pijnacker, mei 2001

Curriculum vitae P.L. Zevenbergen, forensisch schriftexpert

Relevante diploma's

- HBS-b, 1964
- Nederlandse Politie Academie, 1967
- Rechercheschool, 1971
- Forensisch schriftexpert, 1975
- Kriminalistik, Bundeskriminalamt Wiesbaden, 1978
- Rijksuniversiteit Leiden, 1980
- Exxin, 1993

Relevante lidmaatschappen

- Association of Firearm and Toolmark Examiners (AFTE, 1972-1981),
- International Association for Identification (IAI, vice-president for the Netherlands, lifemember, 1970-heden),
- American Society of Questioned Document Examiners (1980-1983),
- Forensic Science Society (1972-1982),
- Landelijk Platform Technische Recherche (1975-1980),
- Nederlandse Vereniging voor Grafologie en Schriftexpertise (1972-heden, voorzitter Sectie Schriftexpertise, 1972-1998),
- Nederlandse Vereniging voor Forensische Schriftexpertise (i.o., voorzitter, 1998-heden).

Relevante werkervaring

- Hoofd Technische Recherche, (destijds) gemeentepolitie 's-Gravenhage, 1970-1980,
- Gerechtelijk Laboratorium, (destijds) 's-Gravenhage, 1973,
- Stage Federal Bureau of Investigation (FBI), Forensic Laboratory, Washington DC, USA, 1973, 1974 en 1976,
- Stage Bureau of Alcohol, Tobacco and Firearms (ATF), Forensic Laboratory, Washington DC en San Francisco, USA, 1973 en 1974,
- Stage United States Secret Service, Forensic Laboratory, Washington DC, USA, 1973,
- Stage Kantonspolizei Zürich, Erkennungsdienst, Zwitserland, 1975,
- Adviseur Korps Politie Suriname (Technische Recherche), 1976,
- Stagebegeleider studenten Criminalistiek RU Leiden (1973-1982),
- Opleider forensisch schriftexperts (1975-heden),
- Zelfstandige beroepsuitoefening 'Schrift- en documentenonderzoek' (1980-heden),
- Ruim 2000 vergelijkende onderzoeken van handschriften en handtekeningen, ruim 500 vergelijkende onderzoeken van machineschrift, ruim 500 documenttechnische onderzoeken, alle met enige vorm van verslaglegging.

Relevante opdrachtgevers

- Bedrijven (banken, verzekeringsmaatschappijen, bedrijfsbeveiligingsdiensten, bedrijfsrecherchediensten en andere ondernemingen; uit binnen- en buitenland),
- Rechterlijke Macht (staande en zittende magistratuur; uit binnen- en buitenland),
- Overheidsinstellingen (ministeries, provincies, gemeenten, bijzondere opsporingsdiensten, universiteiten en andere onderwijsinstellingen),
- Advocaten, Notarissen, Accountants en leden van andere beroepsgroepen,
- Verenigingsbesturen, Stichtingsbesturen en andere rechtspersoonlijkheid bezittende organen,
- Particulieren (uit binnen- en buitenland).